انتشار ۳۰۰۰ قطعه عکس موزه کاخ گلستان

به‌تازگی یک فایل دیجیتالی شامل بیش از ۳۰۰۰ قطعه عکس از مجموعه آلبوم‌خانه کاخ گلستان و از منبعی ناشناس در فضای مجازی منتشر شده است؛ مجموعه عکس‌هایی که بیشتر آنها برای نخستین بار است دیده می‌شود و تصویری واضح از زندگی مردم و دربار در دوره تاریخی قاجار را به نمایش می‌گذارد. انتشار این عکس‌ها که گفته می‌شود دسترسی به آنها تاکنون برای بسیاری از پژوهشگران دشوار بوده با واکنش‌های مختلفی مواجه شده است. بر این اساس، روابط عمومی مجموعه میراث جهانی کاخ گلستان در یک بیانیه رسمی درباره انتشار این عکس‌ها توضیح داده است: «اخیرا بخش کوچکی از آلبوم عکس‌های تاریخی کاخ گلستان به صورت مجازی منتشر شده که به «آلبوم‌های سایه» شهرت دارد. آلبوم‌های سایه اسکن‌شده از روی نسخه اصل است که به منظور خدمات‌دهی به پژوهشگران و دانشگاهیان تهیه شده، بنابراین شیء یا آلبومی مفقود نشده بلکه نسخه دیجیتالی آلبوم‌ها منتشر شده است. برخی از این عکس‌ها، بارها با توجه به تقاضای پژوهشگران داخلی و حتی خارجی در اختیار آنان قرار گرفته و غیرقابل انتشار نبوده است. آلبوم‌خانه کاخ گلستان یکی از گنجینه‌های غنی عکس و فیلم است که در آن عکس‌هایی از دوران سلطنت پادشاهان قاجار به انضمام آلبوم‌های اهداشده به چشم می‌خورد و پیشینه آن به بیش از ۱۷۰ سال می‌رسد. آلبوم‌خانه شامل ۱۵۲۰ آلبوم و حدود ۹۰۰۰ شیشه است و عکس‌های سیاه و سفید، رنگی، باسمه‌ای، لیتوگراف و... را دربر می‌گیرد.

جام جم
تجسمی
ART
۱۱
شنبه ۱۹ خرداد ۱۴۰۳ شماره ۶۷۸۳

در گفت‌وگوی «جام جم» با علیرضا پورقدیری هنرمند نقاش بررسی شد

هنرمند چگونه آینه خدانما می‌شود

نسرین بختیاری
گروه فرهنگ و هنر

علیرضا پورقدیری از جمله هنرمندان اصفهانی است که جهان‌بینی‌اش را نسبت به دنیای اطراف و تعهدش نسبت به مسائل اعتقادی و مذهبی را با نقاشی ترسیم کرده است. پورقدیری در دوران فعالیت هنری خود، موفق به کسب جوایز و رتبه‌های مختلف کشوری شده که مقام اول دومین جشنواره فرهنگی ـ هنری مهر یکی از آنهاست؛ حضور در کارگاه‌های کشوری و گالری‌های گروهی هم از جمله دیگر فعالیت‌های این هنرمند است. او در آثارش از تمام هنرهای تلفیقی از جمله طراحی، نقاشی، نگارگری و کالیگرافی استفاده کرده تا بتواند مفاهیم مورد نظرش را که اغلب رنگ و بوی مذهبی دارند، به مخاطبان منتقل کند. پورقدیری، پالایش روحی و تهذیب نفس را ازجمله مسائل مهمی می‌داند که در موفقیت هنرمند تاثیرگذار است. نقاشی‌های متعدد او از ائمه معصوم(ع) و نوع ترسیم خاصی که در این فضا دارد، موجب شد که از چگونگی خلق آنها سؤال کنیم که در ادامه از نظر می‌گذرانید.

نگاه شما در آثارتان بیشتر مبتنی بر بن‌مایه‌های مذهب، به‌ویژه زندگی امام علی(ع)، حضرت فاطمه(س) و امام حسین(ع) و واقعه عاشوراست اما این واقعه در آثار شما بیشتر با نمادها و المان‌هایی همراه بوده و همواره سعی داشته‌اید مخاطب خودش از این آثار بازخوانی ذهنی داشته باشد. چطور به این نوع نگاه رسیدید و آن را در آثار متعددی که داشتید، ادامه دادید؟

خداوند در قرآن می‌فرماید: «ما به انسان آنچه را که نمی‌دانست، آموختیم.» و آنچه را که نمی‌دانست، شامل علوم اول تا آخر می‌شد. ملائک اعتراض کردند که چرا موجودی را که فساد می‌کند، خلق کردی؟... و خداوند می‌گوید من چیزی را می‌دانم که شما نمی‌دانید و اسماء... را به ملائک آموخت؛ بنابراین خداوند علوم اول تا آخر را به انسان آموخت اما عوامل غفلت زیاد است و انسان به‌دلیل عوامل و حجاب‌های مختلف نورانیست و ظلمانیست این مسائل دینی و عرفانی برایش کمرنگ شده و واژه ذکر هم به معنای یادآوری است، یعنی انسان با دیدن یک مطلب یا تصویر ممکن است آنچه را که می‌دانسته و فراموش کرده، به یاد بیاورد و من آمدم فقط به‌عنوان یک یادآوری برهه‌ای از زندگی ائمه معصوم نظیر امام علی(ع)، حضرت فاطمه(س)، امام حسین(ع) و واقعه عاشورا و نقش حضرت عباس(ع) و علی‌اصغر(ع) را با هنر نقاشی تصویر کردم؛ وگرنه انسان در ذات خود و به شکل فطری با تمام این علوم آشناست.

در مجموعه آثار شما هنر تلفیقی که ترکیبی از طراحی و نقاشی، کالیگرافی و هنر نگارگری به‌ویژه مکتب اصفهان و تبریز است، زیاد دیده می‌شود. چه تفکری موجب شکل‌گیری این‌گونه آثار شد؟

برای این‌که بتوانم پیامی که می‌خواهم به مخاطبانم برسانم و خودم نیز بتوانم با امکان بهتری پیام را تصویر کنم، خودم را محصور به استفاده از یک تکنیک نکردم و حصار مکاتب را شکستم و بقیه مکاتب را به استخدام خودم درآوردم. اگر دقت کنید من از سوررئال، رئال، عناصر ایرانی، اسلیمی و طبیعی استفاده کرده‌ام تا دستم برای انتقال مفاهیم باز باشد. یکی از بزرگان هنرهای تجسمی هم گفته است که سعی کنید از همه مکاتب استفاده کنید.

فکر می‌کنید این نگاه چطور مخاطب امروز را با ارزش‌ها و تفکر شیعه آشنا می‌کند؟

حتی پیامبران نتوانستند به اهداف مورد نظرشان برسند و انسان را به صراط مستقیم هدایت کنند و بسیاری از آنها مأیوس شدند و هرکسی هم به اندازه دارایی ناچیز خود- فهم خود از یک موضوع- حرکت می‌کند و قدم برمی‌دارد. گاهی بعضی از انسان‌ها هم با وجود مشکلاتی که سر راه‌شان قرار دارد و متفاوت بودن دیدگاه فکری و انتقادی با دیدن این تابلوها تحولی در درون‌شان شکل می‌گیرد و برای آنها نوعی هشیاری و بیداری ایجاد می‌شود.

این نگاه شما حتی در آثاری که با موضوع مقاومت به ویژه فلسطین است هم دیده می‌شود. لطفا در این رابطه توضیح دهید.

تابلویی که در آن مرد فلسطینی در حال نشانه گرفتن است، به معنای Victor و پیروزی است که به شکل تیروکمان به حالت V درآمده است.

در مجموعه آثار مذهبی شما شخصیت بزرگان دین به شکل‌های مختلف دیده می‌شود که باز هم به شکل انتزاعی بیان شدند. دیدگاه شما نسبت به این بزرگواران چگونه است که در آثار شما تکرار شدند؟

می‌دانید که یک دانشمند ژاپنی تأثیر حرف‌های خوب و بد را روی آب بررسی کرده و کریستال‌های آب به تناسب این کلمات تغییر می‌کند و شکل زیبا و زشت می‌گیرد. هر چیزی چه مثبت و چه منفی در این عالم اثرگذار است. حضرات معصوم در واقعه کربلا و دیگر مقاطع به شهادت رسیدند و طبق قرآن و روایت‌ها معتقدم شهدا به معنای واقعی زنده هستند و این ماییم که انگار محصور در زندگی رباتی یا نباتی شدیم و در خواب غفلت به سر می‌بریم مگر کسی که طبق فرموده خداوند به درجه شهادت رسیده باشد. برخی عرفا هم بر این اساس که گفته می‌شود «قبل از آن‌که مرگ به سراغ‌تان بیاید، بمیرید» معتقدند امکان این وجود دارد که در حیات دنیا هم به این مقام رسید. بنابراین، اگر تصویری از این ائمه نشان دهیم که زنده هستند و مخاطبان برای لحظه‌ای نگاه‌شان با آن تصویر گره بخورد و منقلب شوند، کافی است و اثر خود را می‌گذارد و آنچه می‌بینیم، اثر وضعی مثبت دارد. همین که یادی از این ائمه کنیم، اثر وضعی خود را هرچند اگر مخاطب همان لحظه متوجه آن نشود، می‌گذارد.

واکنش مخاطبانی که کارهای شما را دیدند چه بوده است؟

همین چند نفری که می‌شناسم و در رابطه با آثارم از آنها پرسیدم، می‌گفتند با نوعی معنویت و آرامش همراه است، چون بیشتر از رنگ‌های لاجوردی و آبی استفاده کردم.

و چرا از رنگ‌های سرد مثل آبی برای انتقال مفاهیم مذهبی در آثارتان استفاده کردید، درحالی‌که تعدادی از نقاشان برای ترسیم فضای مذهبی رنگ‌های گرم‌تر را ترجیح می‌دهند؟

دلیلش را بیشتر در معماری سنتی اسلامی جست‌وجو کردم. اگر به مساجد اصفهان آمده باشید، بیشتر حاشیه‌ها لاجوردی است و از دیدن این مساجد احساس بسیار خوب آرامش به‌دست می‌آورم و انگار آدم‌ها به جهان ماورا متصل می‌شوند. به همین دلیل دوست داشتم همین احساس خوب را در آثارم به مخاطبان منتقل کنم.

در رابطه با تصویری که به نظر می‌رسد حضرت فاطمه(س) باشد و در چند تابلو تکرار شده که اغلب‌شان کاسه‌ای به دست دارند یا در حال دعا هستند توضیح دهید و این کاسه‌ها نماد چیست؟

شاید یک یا دو تابلو مربوط به حضرت زهرا(س) و حدیث کساء باشد و بقیه زنان معمولی هستند؛ یکی از آنها مربوط به حدیث کساء است. با نقاشی این ظرف، قصد داشتم میزان ظرف وجودی افراد را منتقل کنم و بگویم همه ما فقیر هستیم و ظرف وجودی ما را خدا باید پر کند؛ یعنی باید تنها از خدا استمداد بطلبیم تا به استغنا برسیم.

تابلویی هم با موضوع عدالت دارید که بخشی از گل‌ها پررنگ و بخشی بدون رنگ دیده می‌شود. لطفا درباره چگونگی خلقش توضیح دهید.

آن تابلوی عدالت از نظرم امام‌زمان(عج) هستند که اگر ظهور کنند، تمام اقوام و نژادها برابرند، چون تصور عمومی بر این است که نژاد برتر اینجا سفید است. من گل‌های رنگی و سفید را که به معنای نژادها هستند در یک کفه قرار دادم که به شکل مساوی هستند.

نمادهای سیب و انار هم در آثارتان پرتکرار است. لطفا درباره این نمادها هم توضیح دهید.

این سیب و انار براساس حس درونی است و در اکثر کار هنرمندان وجود دارد و پیشینه خاصی ندارد. ساخت مفاهیم و آرای مختلف درباره سیب و انار بیشتر در گرو درک مخاطب است و هرکس برداشتی از آن دارد. ممکن است یک مخاطب برداشت خوبی داشته باشد و برخی خیر.

آیا تجربه شما باعث شده در نقاشی‌هایی که الان ترسیم می‌کنید نسبت به سال‌هایی که این نقاشی‌ها کشیده شده تغییری ایجاد شود؟

مبانی اعتقادیم نسبت به دین اسلام دچار تحول نشده و از بچگی این اعتقاد با من همراه بوده؛ بنابراین نمی‌توانیم از واژه تغییر استفاده کنیم، بلکه باید کلمه تکمیل را به کار ببریم.

تکامل از نظر شما چطور تعریف می‌شود و چه چیزهایی به این نقاشی‌ها اضافه شده است؟

به نظرم تکامل به شرایط روحی و روانی هنرمند بازمی‌گردد که هرچقدر از لحاظ روحی و نفسانی پالایش شده باشد، دیدگاهش بدون این‌که متوجه شود، کارهای بهتری به مخاطبان ارائه می‌دهد. در کارنامه استاد فرشچیان آثار قوی بسیار دیده می‌شود، اما اثر شاخص و معروف او تابلوی عصر عاشوراست که به برند خاصی در عرصه هنرهای تجسمی و نگارگری تبدیل شده است. هر موقع هم که از عصر عاشورا یاد می‌کنیم، این تابلو تداعی می‌شود. ایشان هنگام ترسیم این نقاشی گفته بود؛ دستم دچار مشکل بود و اصلا کار نمی‌کرد، اما وقتی این نقاشی را می‌کشیدم انگار یک نفر دست مرا هدایت می‌کرد و حالت روحی عجیبی سراغم آمده بود و خلاف اکثر آثار، استاد در این اثر از کادر افقی استفاده کرده که بیانگر ایستایی و انرژی‌های از نفس افتاده است. شاید تأثیری که تابلوی عصر عاشورا بر مردم می‌گذارد، تابلوهای دیگر نمی‌گذارند. بنابراین، همیشه عناصر بصری حرف اول را نمی‌زند بلکه روح پاک هنرمند نقشی اساسی دارد و هرچقدر این روح پاکتر باشد، اثر این تابلو در اذهان عمومی بیشتر است.

رسیدن به مرتبه‌ای همتراز با عصر عاشورا که تا این اندازه میان مردم عمومی شده، کار دشواری است و فقط از پس هنرمندان متعهد بر می‌آید. چطور امکان دارد که آثار تجسمی ما به این سطح برسد که تمام مردم آن را بشناسند؟

همان طور که گفتم هرچقدر یک هنرمند روی پالایش و تهذیب نفس خود کار کند موفق‌تر است و در روایات داریم که الفعل فعل ا... یعنی هر فعلی که انجام می‌دهیم فعل خداست. هنرمند اگر ظرف وجودی خود را تطهیر کند، خداوند متعال مایع ناب هنر را درون ظرفش می‌ریزد و می‌تواند بازتاب بدهد. این‌هایی که می‌گویم ادعا نیست و خودم دنبال آن هستم، اما به این رسیدم هرچقدر هنرمند درونش را تطهیر و مثل یک رسول آن را به مخاطبان منتقل کند، می‌تواند آینه خدانما شود و آثار هنری موفقی را خلق کند.

چقدر فکر می‌کنید که هنر نقاشی با حضور تکنولوژی‌های جدید مانند هوش مصنوعی دچار تغییر شود و آیا حضور آن را برای هنرهای تجسمی مثل نقاشی مثبت ارزیابی می‌کنید یا این‌که فکر می‌کنید آفت ایجاد می‌کند؟

نقاشی، فتوشاپ، گرافیک و هوش مصنوعی همه نوعی ابزار هستند و هر کدام بتوانند پیام بهتر و کامل‌تری در راستای رشد مخاطبان ارائه دهند، مشکلی ایجاد نمی‌کند. به هرحال باید از روش‌های جدید استقبال کنیم و نمی‌توانیم حکم به مضر بودن آنها بدهیم، اما مثل یک ابزار دو دم هستند که می‌توانند خوب یا بد بِبُرند. بنابراین، تفکر یا آدمی که این ابزار را به خدمت می‌گیرد، اهمیت دارد و چه بسا هرچقدر هم پیشرفت کنیم، اثرش بیشتر باشد.

هرقدر یک هنرمند روی پالایش و تهذیب نفس خود کار کند موفق‌تر است و در روایات داریم که الفعل فعل ا... یعنی هر فعلی که انجام دهیم فعل خداست. هنرمند اگر ظرف وجودی خود را تطهیر کند، خداوند متعال مایع ناب هنر را درون ظرفش می‌ریزد و می‌تواند بازتاب بدهد

برش

موانع و مشکلات بر سر راه هنرمندان تجسمی

دو مانع وجود دارد؛ اولین مانع مربوط به طهارت روحی هنرمند می‌شود که باید هنرمندان خیلی روی این قضیه سرمایه‌گذاری و مدتی روی آن کار کنند. بنابراین، هنرمندان به جای تولید مکرر اثر باید بیشتر روی تهذیب نفس و طهارت روحی کار کنند. دومین مشکل مربوط به مباحث مادی است و در این چندسالی که کار کردیم، زمینه مناسبی در ایران برای یک هنرمند نیست. به عنوان مثال، در کشورهای دیگر خیلی از آثار نقاشی استقبال و جزو اولویت‌ها محسوب می‌شود، اما این موضوع در ایران هنوز تبدیل به فرهنگ نشده است. یکی از آشنایان مقیم ایتالیا می‌گفت که آثار هنری مثل لوازم اولیه زندگی خیلی ضروری است، اما در ایران این‌گونه نیست در حالی که تهیه مواد و ابزار هنر نقاشی خیلی هزینه‌بر و ترسیم نقاشی هم زمان‌بر است و دستمزدها نیز چشمگیر نیست. متأسفانه به نظر نمی‌رسد تدبیری درباره هنرمندان تجسمی اندیشیده شده باشد.

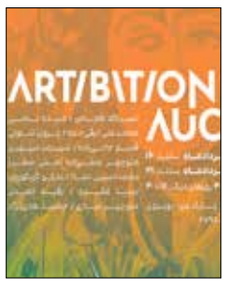
نگارخانه

نمایشگاه «خواب‌ها» در گالری O

محمدعلی بنی‌اسدی (م. ۱۳۳۴ سمنان) در نخستین همکاری خود با گالری O، نمایشگاهی با عنوان «خواب‌ها» برگزار می‌کند. در این مجموعه، آثاری با تکنیک اکریلیک روی بوم را از این هنرمند می‌بینیم. استفاده از رنگ‌های تند و کنتراست رنگی شدید نخستین چیزی است که توجه مخاطب را به خود جلب می‌کند. همچنین عنصر غالب آثار، فیگورهای انسانی در حال خواب است که تراکم آنها در کنار هم و ترکیب‌بندی‌های نامعمول آثار، از مشخصات بارز این مجموعه به شمار می‌آید. این خواب، این خستگی مفرط و همه‌گیر در نقاشی‌ها، ایده محوری آثار این مجموعه بنی‌اسدی است. محمدعلی بنی‌اسدی درباره این آثار می‌گوید: برای انتخاب عنوان «خواب‌ها» تردید داشتم. همه منظورم از نقاشی با چنین موضوعی، ساختن ترکیب‌بندی‌هایی بود که کمتر به آنها پرداخته بودم و فرصتی برایم بود تا به تجربه‌های تازه‌ای که در ذهن داشتم، بپردازم.
این نمایشگاه از ۱۸ خرداد تا چهارم تیر ۱۴۰۳ در گالری O واقع در خیابان سنایی، خیابان شاهین خدری، پلاک ۱۸ برگزار می‌شود.

رویداد

مزایده هنری آرتیبیشن با آثاری از سهراب سپهری

مزایده «آرتیبیشن آکشن» با ارائه آثاری از هنرمندانی چون نصرا... افجه‌ای، شیده تامی، محمدعلی ترقی‌جاه، پرویز تناولی، قاسم حاجی‌زاده، سهراب سپهری، منوچهر صفرزاده (مش صفر)، محمدحسین عماد، مارکو گریگوریان، ارسیا مقدم، رقیه نجدی، منوچهر نیازی، حمید هادی‌نژاد و هدی کاشی‌ها برگزار می‌شود. اولین مزایده آرتیبیشن آکشن در آبان ۱۳۹۸ برگزار شد و تابه حال ۲۹۱ اثر در این مزایده ارائه شده است. میانگین قیمت آثار فروخته‌شده در سال ۱۴۰۲ برابر با ۱۷۰ میلیون تومان بوده و تعداد آثار در هر مزایده بین ۱۰ تا ۳۰ اثر است. مالکین آثار در این نوع مزایده، مجموعه‌دارها، گالری‌ها و واسطه‌ها هستند. هدف از آرتیبیشن آکشن، فروش آثار هنری با کیفیت حراج‌های آنلاین بین‌المللی است. آثار این مزایده با پایه قیمت ۲۰ تا ۴۰ درصد پایین‌تر از برآورد قیمت پیشین ارائه می‌شود. مزیت آرتیبیشن آکشن برای فروشنده‌ها شانس ارائه اثر در شرایط رقابتی برای خرید آثار ارزشمند است. بازدید از آثار در روزهای شنبه تا سه‌شنبه هفته آینده ساعت ۱۱ تا ۱۹ در گالری آرتیبیشن مهیاست.

قاب

صلح و فلسطین

۲۴۶ روز از جنایت رژیم صهیونیستی در فلسطین و منطقه غزه می‌گذرد، جنگی که هیچ شباهتی به دیگر جنگ‌ها ندارد؛ به طوری که اصلی‌ترین هدف بمباران‌ها و گلوله‌باران اشغالگران در آن زنان و کودکان و محل اسکان آوارگان هستند مانند بمباران مدرسه‌ای در رفح که مردم بیگانه در آن پناه داده شده بودند. با این اوج جنایت کلمه صلح واژه کوچکی در دنیای معاصر است مانند این تصویرسازی از مردم غزه که کودکی بی سر نشان می‌دهد که کلمه صلح را در حال تبدیل کردن به فلسطین است.